

Je to nebezpečné být přítelem Čechů

HANS JÄCKL ZE ŽATCE

Jmenuji se Hans Jäckl, narodil jsem se v červenci roku 1928 v Chomutově. Do roku 1945 žila naše rodina v Žatci ve služebním bytě v budově gymnázia, neboť zde byl můj otec ředitelem. Protože odmítal nacistické metody uplatňované proti Židům, stal se v roce 1943 pro tehdejší politický režim nepřijatelný. Byl povolán k německé armádě a dostal se na východní frontu. Naštěstí se odtamtud vrátil bez úrazu zpět do Žatce. Já jsem byl ve svých šestnácti letech zařazen k pracovní službě. Z důvodu bolavých nohou jsem se však vrátil nazpět do bytu rodičů.

Denně jsme slyšeli o násilnostech Rusů i Čechů páchaných proti německému obyvatelstvu v Žatci. Chtěli jsme před násilím utéci, ale již jsme to nestihli. V neděli 3. června 1945 jsme slyšeli z městského rozhlasu, že všichni němečtí muži ve věku od 15 do 65 let se musí bezpodmínečně dostavit a shromáždit na Ringplatzu, jak bylo tehdy nazýváno náměstí. Běželi jsme, jak jsme nejrychleji mohli, ale přesto jsme byli po cestě mláceni a dostávali jsme rány pažbami pušek. Náš běh byl doprovázen pískáním. Když jsme konečně dorazili na náměstí, bylo tam již velké množství mužů. Zařadili jsme se do zástupu. Viděli jsme, že vpředu někdo ležel na zemi. Řekli nám, že

byl zastřelen, a že to je krejčí ze Žatce. Ostatní Němci nám říkali, že u Branky byl také někdo zastřelen, ale já jsem to neviděl.

Po dlouhém čekání v pozdním odpolední, bylo to asi v šest nebo v sedm hodin, se tento mohutný průvod hnul. Šli jsme dolů přes řetězový most a po dlouhém pochodu konečně přišli do Postolopr. Vešli jsme branou do kasáren. Jakmile se za námi zavřela vrata, začalo proklínání, nadávky, střílení a zastrašování, které trvalo až do druhého dne.

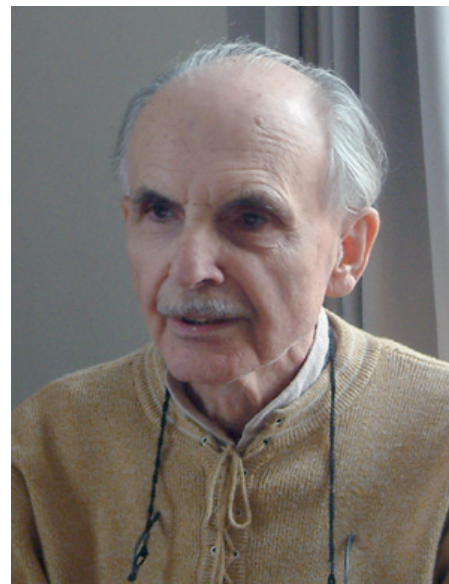
Následujícího 4. června jsme se museli svléknout do půl pasu. Nastoupili jsme do řady k odevzdání šperků, prstenů a hodinek. Sebrané předměty byly vloženy do sáčku a vhozeny do košů. Museli jsme zvednout ruce,

aby bylo možné zkontrolovat, zdali má někdo v podpaždí tetování (SS). Kdo měl takové tetování nebo na sebe nějak upozornil, byl hnán do uzavřeného čtverce na nádvoří kasáren. Viděl jsem tam oba studijní rady Dr. Enderse a Dr. Herrmanna.

Během následující noci bylo slyšet křik a střelbu. V jarním svítání jsme slyšeli povel, později mi bylo vysvětleno, že to znamenalo: "Všichni na svá místa". Tento rozkaz vlastně postrádal smysl, ale muži, kteří byli shromážděni uprostřed dvora tomu porozuměli jako rozkazu,

aby vstali. Hlídky byly zneklidněny a střelily dovnitř do lidí. Znovu byl slyšet křik a nadávky, jako v noci. Ráno byli mrtví a zranění vynášeni a vhozeni do ochranných příkopů¹ na kraji kasárenského dvora. Kdo z nich ještě žil, byl zastřelen. Všeobecně bylo možné říci, že kdo byl v těchto dnech zraněn, znamenalo to pro něj jistou smrt, stejně jako každý záchvat slabosti. Můj otec seděl ztuhlý vedle mne na zemi. Já jsem nehnul ani brvou, abych na sebe nějak neupozornil. Na celém dvoře bylo napjaté ticho. Náhle se ze zástupu zvedl jakýsi muž a zvolal, že je důstojníkem a že chce, aby se s ním tak nakládalo. Byl odveden velitelem dvora, který se jmenoval Marek k příkopům a tam byl zastřelen.

Třetího nebo čtvrtého dne, přesně to už nevím, se měli mladí muži hlásit u vstupních vrat. Myslel jsem si, že jde o nějaké pracovní zařazení a chtěl jsem se tam rozběhnout. Ale můj otec mě zadržel a řekl: "Pokud já už odtud nevyjdu živ, tak ti předávám zodpovědnost za naši rodinu". To mnou otřásl. Potom mi podal ruku a já jsem běžel a vylezl na nákladní vůz, který čekal u vrat. Tímto vozem jsme byli dovezeni k letišti ve Staňkovicích. Tam museli všichni tito mladí Němci – bylo nás asi třicet, dávat na jednu hromadu těžké bomby, které ležely v prostoru. To se nám podařilo, aniž by některá z nich explodovala. K poledni jsme dostali polévku s kusem chleba a pak jsme pokračovali v práci až do večera.

Hans Jäckl ze Žatce (archiv Nadační spolek Žatec)

Libočanská branka v Žatci směrem na náměstí Svobody (archiv Nadační spolek Žatec)

Večer nás odvezli nákladním autem zpět do kasáren v Postoloprtech. Hledal jsem svého otce, ale nenašel ho. Potom zazněly rozkazy a nahnali nás do budov v kasárnách - do stájí a chodeb. Našel jsem si místo u jednoho zamřížovaného okna a díval se z budovy ven na dvůr. Viděl jsem, jak byli z onoho uzavřeného čtverce vyháněni muži. Museli se postavit v osmi až deseti vedle sebe, byli zaklesnuti rukama a čekali, co bude dál. Kolem té skupiny stáli čeští vojáci se samopaly, a jak si matně vzpomínám, byli zde ještě vojáci se samopaly na koních (již si nejsem zcela jistý, zda šlo skutečně o jezdyce). Když zapadlo slunce, otevřela se vrata kasáren a kolona vypochoďovala ven. Odhadoval jsem, že v zástupu odcházejících mohlo být asi 800 mužů. Možná, že jich bylo víc. Svého otce jsem sice neviděl, ale měl jsem důvod si myslet, že je mezi nimi.

Tento zážitek mě psychicky úplně změnil. Desítky následujících let jsem tím nesmírně trpěl. Vlastně jsem tehdy večer již nic jiného nevnímal. Mohlo se toho bezpochyby stát ještě mnohem víc, vždyť bylo slyšet křik, střelbu a ná dávky, ale já jsem již nemohl nic jiného vnímat. Pouze vím, že po týdnu nás znovu shromáždili a byli jsme vyvedeni v koloně směrem na Žatec.

Při pochodu na Žatec šel přede mnou jeden mnich. Měl silnou postavu a šlo se mu velice obtížně. Byl podpírán svým sousedem, ale pak již nemohl dál. Vyšel tedy z řady ven a sedl si na okraj silnice. Jeden voják se postavil za něj a zastřelil ho. On se svalil do příkopu a nikdo se o to nestaral.

V Žatci jsme přišli do tábora u plavecké školy, což byl dům blízko řeky Ohře. Zde byl po několika dnech sestaven transport, který odjel nákladním vozem do Kladna. Přijel jsem do tábora Dubí a zde jsem poprvé na vlastní kůži poznal, co to je koncentrační tábor. Bylo zde velmi mnoho mužů namačkáno v barácích. Napůl mrtví leželi před sprchami, k jídlu jsme nic nedostali.

Ale již po jednom dni mě znovu naložili na nákladní vůz a odvezli do Libušína v blízkosti Kladna. Zde byly v jedné hospodě v sále v prvním poschodí postavené dvouposchoďové palandy. Zde již byli ubytováni Němci z Prahy. Pověštinou byli ve-

lice hubení, kašlali a někteří z nich měli pravděpodobně tuberkulózu. Každý dostal jednu postel a druhý den ráno již v 5:30 vyvolávali k nástupu. Každý dostal kus chleba, již trochu větší, asi 300 gramů a k tomu asi půl litru polévky. Šli jsme k dolu "Max", který byl vzdálený asi jeden kilometr. Spolu s českými havíři jsme museli sfátat pod zem a pomáhat dolovat kamenné uhlí. Čeští horníci dolovali uhlí a házeli je do vozíků, my jsme museli tyto naplněné důlní vozíky tahat vedlejšími chodbami k hlavní štole. Byla to těžká práce, kterou dříve dělali koně. Ranní šichta trvala do 14 hodin. Potom jsme museli odevzdat lampy a Němci ještě potom museli do smanty. Smanta byla velká nádrž, ve které byl uhelný prach smíchaný s vodou. My museli lopatami toto uhelné bahno znovu házet do důlních vozíků, vytlačit je na povrch a potom vyprázdnit do nákladního vozu. Odtud byla tato uhelná směs odvážena do plynárny. Práce ve smantě trvala minimálně dvě a půl, někdy až tři hodiny. Teprve potom jsme byli v koloně vráceni do tábora. Večer nebylo již nic, po svém příchodu jsme padli vyčerpáním. Tak tomu bylo denně. Pracovali jsme celých jedenáct, někdy jedenáct a půl hodin. V neděli a ve svátky byla smanta uzavřena, a tak jsme museli pracovat v dole ještě druhou směnu.

Mohl jsem si snadno spočítat, že toto fyzické vypětí mohu vydržet pouze několik týdnů, proto jsem se rozhodl utéci. Připojil se ke mně jeden kamarád, který se jmenoval

Postoloprty, staré kasárny jezdeckého pluku dnes (archiv Nadační spolek Žatec)

Gerhard Illinger. Prolezli jsme v noci záchodovým oknem, skočili do dvora, přelezli zeď a tak jsme mohli z tohoto tábora utéci. Utíkali jsme celý den, přenocovali na žitném poli a živili jsme se jablky, která spadla ze stromu. Ráno nás však našli sedláci, kteří přišli na pole a udali nás na policii. Ale my jsme přece ve svých šestnácti a sedmnácti letech samozřejmě nikdy nebyli u SS. I tak nás odvedli do lomu, kde jsme měli být zastřeleni. Stáli jsme u skalní stěny a čekali, kdy nás zastřelí. Ale náhle přijeli na motorce nějací Češi z Libušína a řekli: "To jsou ti kluci, které hledáme". Byli jsme odvedeni, napěchováni do auta a vráceni do Libušína. Hlídka v Libušíně se nám pomstila. Za útěk jsme byli důkladně zmláceni. Tato tělesná zranění mne poznamenala na celý zbytek života.

Po pěti měsících se objevil na dole "Max" nějaký posel a hledal mě. Byl jsem vyvolán. Směny byly u konce. Odvedl mne na nádraží a odvezl do Žatce. V Žatci jsem se

setkal s maminkou a s mladšími sourozenci. O svém otci jsem však již nikdy neslyšel. Zůstal v Postoloprtech, patřil k těm, kteří byli zastřeleni.

V souvislosti s touto výpovědí myslím na svého otce. Byl vždy přítel Čechů, mluvil plynule česky, což se naučil v Praze během svého studia. Od mé vlastní babičky a dědečka byl posměšně nazýván pouze jako "ten Čech", protože vždy stál při příležitosti národních konfliktů na straně Čechů. Před svým manželstvím se spřátelil s českou ženou, jeho milostný poměr pokračoval i během jeho manželství, což u nás vedlo k velkým problémům. Dokonce tu ženu osobně znám. Byla to poštovní úřednice v Jesenicích u Rakovníka a on ji často navštěvoval. Když jsme byli v únoru 1946 vykázáni z republiky, čekala moje matka dlouho na návrat svého muže, ale on již nikdy nepřišel. Jednou zamyšleně řekla: "Tvůj otec byl přítel Čechů, ale byl Čechy usmrcen. Je velice nebezpečné být přítelem Čechů".

POZNÁMKY

1. Pravděpodobně protipancéřový příkop (viz. s. 159, poz. 38).

Bylo to naprosté bezpráví, které mne ještě dnes rozhořčuje

KURT ECKERT ZE ŽATCE

Jmenuji se Dr. Kurt Eckert, je mi 77 let. Narodil jsem se v obci Hrdlovka v okrese Duchcov. Moji rodiče se záhy přestěhovali do Žatce a já jsem šel jako dítě do základní školy, potom do vyšší školy. Když mi bylo patnáct a půl let, povolali mě do oddílu protiletectvé obrany. Potom jsem byl jeden a půl roku v Mostě ve velké továrně na benzín, kde jsem byl pracovníčně nasazen. Když skončila válka, šel jsem z Mostu pěšky do Žatce.

Dne 3. června jsme byli všichni muži vyhnáni na žatecké náměstí a potom jsme museli jít pěšky tím tzv. pochodem smrti do Postolopr. Pro nás sedmnáctileté to ještě nebylo tak špatné, ale dovedu si představit, že pro starší osoby byl takový pochod podstatně horší. Ani já už bych dnes ve svých letech takový pochod nezvládl. V pozadí bylo neustále slyšet střelbu, to když byl zastřelen a vhozen do příkopu nějaký člověk, který již nemohl dít.

Postoloprty jsem vnímal velice bolestně, protože jsme byli v noci zahrnani do stájí a česká hlídka střílela okny libovolně do lidí. Stále bylo slyšet výkřiky bolesti, byla to skutečně jen náhoda, koho trefili. Jistě to nebyli žádní pohlaváři strany, ale jen lidé, normální občané, kteří byli náhodně zasaženi, nebo zastřeleni. Bylo to to absolutní bezpráví, které ve mně ještě dnes vyvolává pocity rozhořčení.

Když se někomu ze stráže nelíbila něčí tvář, tak do něj prostě mlátil obuškem. To jsou moje osobní vzpomínky. Protože jsem lékař, tak vím, že z přestálých útrap trpí mnoho lidí tzv. posttraumatickým syndromem, což je trauma z toho, co člověk prožije a toto trauma ho pronásleduje. Musím říci, že mě to pronásleduje dodnes a občas v noci se mi zdá to, co se stalo před 60 lety. Je to hrozné, byl to absolutní zločin, že taková horda sadistických vrahů byla vypuštěna na bezbranné město. To jsou pocity, které prožívám ještě dnes. Do Čech již nikdy nepojedu, protože tam prostě nechci jet.

Dr. med. Kurt Eckert
(archiv Nadační spolek Žatec)